

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine Göre Borsa İstanbul Grubu'nun 2021 Yılı Entegre Faaliyet Raporunun İçerik Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Ali USLU

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Turhal Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Tokat, Türkiye
ali.uslu@gop.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0739-0342>

Özet

Geleneksel raporlama günümüz bilgi kullanıcılarının artan ihtiyaçlarına cevap veremez hale gelmiştir. Paydaşlar finansal bilgilerin yanında işletmenin çevresiyle olan etkileşimi, doğaya katkıları gibi unsurları da dikkate almaya başlamışlardır. Bu bakımdan entegre raporlama geleceğin raporlama tekniği olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada Borsa İstanbul Grubu'nun (BİST) 2021 yılı entegre faaliyet raporu Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council - IIRC) tarafından yayımlanan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'ne (The International IR Framework) uyumluluğu içerik analizi ile belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda BİST'in entegre faaliyet raporunun Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. BİST'in toplumsal ve çevresel faktörleri de içeren rapor hazırlaması, entegre raporlamanın gelişip yaygınlaştırılması açısından önemli olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Entegre Rapor, Sürdürülebilirlik, BİST

Makale Gönderme Tarihi: 10.08.2023

Makale Kabul Tarihi: 04.09.2023

Önerilen Atıf:

Uslu, A. (2023). Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine Göre Borsa İstanbul Grubu'nun 2021 Yılı Entegre Faaliyet Raporunun İçerik Analizi, İşletme Akademisi Dergisi, 4 (3): 239-256.

*Bu makale 26-27 Mayıs 2023 tarihlerinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi tarafından düzenlenen Uluslararası Ekonomi Finans ve İşletme Kongresi'nde sunulan özet bildirinin genişletilerek düzenlenmiş halidir.

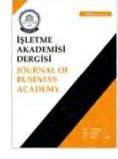

Journal of Business Academy

2023, 4 (3): 239-256

DOI:10.26677/TR1010.2023.1292

Dergi web sayfası: www.isakder.org

Content Analysis of Borsa İstanbul Group's 2021 Integrated Annual Report According to The International Integrated Reporting Framework

Assoc. Prof. Ali USLU

Tokat Gaziosmanpaşa University, Turhal Faculty of Applied Sciences, Tokat, Türkiye
ali.uslu@gop.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0739-0342>

Abstract

Traditional reporting has not been able to respond to the increasing needs of today's information users. In addition to financial information, stakeholders have begun to take into account factors such as the interaction of the enterprise with its environment and its contribution to nature. Integrated reporting including financial and non-financial information; It is the preparation of reports such as annual report, strategic planning, sustainability report, financial report as a whole. In the study, the compatibility of Borsa İstanbul Group's (BIST) integrated annual report for the year 2021 with the International Integrated Reporting Framework published by the International Integrated Reporting Council was tried to be determined by content analysis. As a result of the research, it has been determined that the integrated annual report of BIST is compatible with the International Integrated Reporting Framework. It can be said that BIST's preparation of a report that includes social and environmental factors is important for the development and dissemination of integrated reporting.

Keywords: Integrated Report, Sustainability, BIST

Received: 10.08.2023

Accepted: 04.09.2023

Suggested Citation:

Uslu, A. (2023). Content Analysis of Borsa İstanbul Group's 2021 Integrated Annual Report According to The International Integrated Reporting Framework, *Journal of Business Academy*, 4 (3): 239-256.

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında artan istikrarsızlık, politik riskler, finansal ve finansal olmayan işletme içi ve işletme dışı krizler, başta şirketler olmak üzere yatırımcıları, ulusal toplumu, o ülkeyi, dış toplumu ve diğer ülkeleri hızlı bir şekilde olumsuz olarak etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Çünkü iklim, nüfus artışı, ulaşım ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler gibi sebepler nedeniyle ülkeler zorunlu olarak birbirleriyle entegre hale gelmişlerdir. Dolayısıyla kurumların paydaşlarında da değişiklikler olmuş sadece ulusal iç ve dış çevre değil uluslararası çevre de kurumların paydaşları ve ilgilileri haline gelmiştir.

Günümüzde açık ve şeffaf olmak ve sosyal bir sorumluluk olarak faaliyet sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması sürdürülebilirlik açısından önemlidir. Karlılık, büyüme gibi kavramların yanında kurumsal sürdürülebilirlik te işletmenin itibarını arttıracaktır. (Öztürk, 2019: 2). Şirketler önceleri sadece finansal verileri içeren bilgileri dikkate alarak raporlar hazırlar iken artık finansal verilerin yanı sıra çevre ve sosyal faktörleri de dikkate alarak raporlama yapmaya başlamışlardır. Örneğin; sermaye olarak parasal bir tutarın yanında yetişmiş insan gücü, fikir, sosyal ilişkisel ve doğal sermaye öğeleri dikkate alınmaya başlamıştır (IIRC, 2021: 6). Diğer taraftan işyerinde cinsiyet eşitliği ve insana yakışır bir iş, sürdürülebilir bir hayat için temiz enerji kullanımı, çevreye zarar vermeyen üretim teknikleri gibi yaklaşım tarzları raporlamaya dahil edilmeye başlanmıştır. Bu süreç sonucu entegre raporlamanın kavramsal çerçevesi oluşmaya başlamıştır.

Çalışmada entegre raporlama konusundaki farkındalığı sıcak tutmak ve arttırabilmek amacıyla Türkiye’de ve Dünya’da önemli bir konumda olan Borsa İstanbul A.Ş.’nin (BİST) 2021 yılı entegre raporu hem kendi içinde hem de Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council-IIRC) tarafından yayımlanan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi’ne (International IR Framework) uyumluluğu içerik analizi ile incelenmeye çalışılmıştır.

2. ENTEGRE RAPORLAMA

Nelson Mandela tarafından Güney Afrika’da şeffaflığı arttırmak amacıyla 1994 yılında Mervyn King görevlendirilmiş olup, kurumların hem finansal hem de finansal olmayan verilerini içeren üç adet rapor 1994, 2002 ve 2009 yıllarında King Komitesi tarafından yayımlanmıştır. Bu raporların ardından Güney Afrika Cumhuriyeti borsada işlem gören şirketlerin entegre rapor hazırlamasını zorunlu kılan ilk ülke olmuştur. 17 Aralık 2009 tarihli Sürdürülebilirlik için Muhasebe (Accounting for Sustainability, A4S) Forumunda Uluslararası Tümüleşik (entegre) Raporlama Kurulu oluşturma düşüncesi ortaya çıkmıştır. IIRC’nin 2010 yılında kurulmasıyla entegre raporlama süreci küresel bir boyut kazanmıştır. IIRC entegre raporlamaya ilişkin ilk dokümanı 2011 yılında yayınlamıştır. IIRC Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesini test etmek ve uygulamaya koymak amacıyla 2011 yılında 23 ülkede 75’den fazla şirket ve 25 yatırımcı kuruluştaki pilot uygulama başlatmıştır. Bu dokümandan sonra 2013 yılında Entegre Raporlama Uluslararası Çerçevesi (International IR Framework) yayımlanmıştır (De Williers ve Hsiao, 2018: 13, Yanık ve Türker, 2012: 303, www.entegreraporlamatr.org). En son 2021 yılında güncellenen bu çerçeveye göre entegre raporlama hazırlanmaya devam edilmektedir.

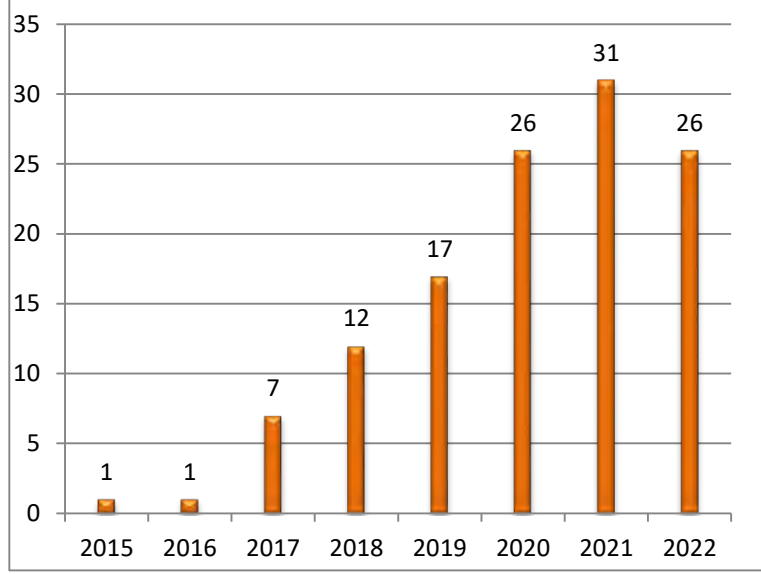
Türkiye’de entegre raporlamaya farkındalık oluşturabilmek amacıyla 2011 yılında Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD) tarafından bir çalışma grubu kurularak entegre raporlama süreci başlatılmış ve TKYD, IIRC’nin Türkiye’deki iletişim merkezi haline gelmiştir. Türkiye’de 2013 yılında Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK)’na sunulan proje ile entegre raporlamaya ilişkin ilk girişim gerçekleştirilmiştir. 2014-2015 YOİKK eylem planı dahilinde hazırlanan, “Kurumsal Raporlamada

Yeni Dönem: Entegre Raporlama başlıklı kitap Türkiye’de kurumlara entegre raporlama hakkında yol gösterecek ilk belge olmuştur. 2013 yılında Garanti Bankası ve Çimsa, Entegre Rapor hazırlayabilmek için IIRC’ye katılan ilk Türk şirketleri olmuştur. 21 Ekim 2015’te entegre raporlamanın tanıtımı için düzenlenen konferansın ardından 2016 yılında Prof. Dr. Güler Aras (bağımsız kurucu üye) başkanlığında; TÜSİAD, TKYD, Borsa İstanbul, IIRC Türkiye Büyükelçisi, Argüden Yönetişim Akademisi, Global Compact Network Türkiye, Garanti Bankası, İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD Türkiye) ve Çimsa tarafından Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA) kurulmuştur. Tablo 1’de Türkiye’de entegre rapor hazırlayan şirket ve kurumlar yer almaktadır (www.entegreraporlamatr.org).

Tablo 1. Türkiye’de Entegre Rapor Hazırlayan Kurumlar

Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar	Kamu Kurumları	Yerel Yönetimler	Sivil Toplum Kuruluşları	Özel Sektör	
-Borsa İstanbul (BİST) - Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK)	-Ziraat Bankası -Vakıfbank -Halkbank -Kalkınma ve Yatırım Bankası	-Kadıköy Belediyesi	-Argüden Yönetişim Akademisi -Darüşşafaka Cemiyeti -Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV)	-Garanti BBVA -Türkiye İş Bankası -Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB) -Yapı Kredi -Akbank -Takasbank -Şekerbank - Akademi Çevre -Kartonsan -Adana Çimento -Aslan Çimento -Çimsa -Nuh Çimento	-Oyak Çimento -Akçansa -Oyak Maden Metalurji -Mazars Denge Denetim -Aksa Akrilik -Allianz Türkiye -Vestel Elektronik -Vestel Beyaz Eşya -Turkcell -Coca Cola İçecek -Migros -Penti -Zorlu Enerji -Akenerji -Borusan Holding -Logo Yazılım -Ulusoy Un -Kimteks Poliüretan

Tablo 1’de gösterilen 41 kurum tarafından 2015 yılından 2022 yılına kadar toplam 121 adet entegre rapor hazırlanmıştır. Ülke geneli düşünülecek olursa hem kurum sayısı hem de hazırlanan rapor sayısı son derece düşüktür.

Grafik 1. Türkiye’de Hazırlanan Entegre Rapor Sayıları

Yukarıdaki grafik 1’de Türkiye’de hazırlanan entegre rapor sayıları verilmiştir (www.entegreraporlamatr.org). 2015 yılından 2022 yılına kadar hazırlanan entegre rapor sayısında artış olsa da bu sayı son derece az olarak kabul edilebilir.

Sürdürülebilirlik raporlarında açıklanan bilgilerin işletmenin stratejileri ile iş modeli ve sürdürülebilirlik başarısı ve finansal başarısı arasında yeterince bağlantı kurulmaması, değer yaratma sürecine yapılan katkıların tam olarak yansıtılmasında eksikliklerin olması, hazırlanan raporun yeterince anlaşılabilmesi gibi bir sorun ortaya çıkarmıştır. Bu gibi problemler de entegre raporlamanın ortaya çıkmasında önemli bir neden olmuştur (Köse ve Ağdeniz, 2021: 200). Entegre raporda sadece işletmeyle ilgili olumlu faaliyetler ve bilgiler değil olumsuz faaliyetler ve risklerden bahsedilecektir (Topcu ve Korkmaz, 2015: 8). Kurumsal sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için finansal, çevresel ve toplumsal sürdürülebilirliğin birbiri ile entegre edilmesi gerekmektedir. Çünkü işletmenin kar elde etmesi ve iyi bir mali yapıya kavuşması finansal sürdürülebilirlik ile; çevre dostu üretim tekniklerinin kullanılması çevresel sürdürülebilirlik ile; iş görenlere, müşterilere, topluma kısaca iç ve dış çevresine karşı yaşam kalitesini arttırıcı faaliyetlerde bulunması ise sosyal sürdürülebilirlik olarak ifade edilebilmektedir (Güçenme Gençoğlu ve Ayaç, 2016: 52). Entegre raporlama, içinde faaliyet gösterdiği ticari, sosyal ve çevreyi yansıtacak şekilde kuruluşun stratejisi, yönetişimi, performansı ve beklentileri hakkında önemli bilgileri bir araya getirmektedir. Kuruluşun şimdi ve gelecekte nasıl değer yarattığının kısa ve açık bir göstergesidir. Entegre Raporlama Çerçevesi (The International IR Framework), dünya çapında entegre raporlamanın benimsenmesini hızlandırmak için kullanılan, ilkelere dayalı, çok sermayeli bir çerçevedir. Entegre raporlamanın amaçları ise (<https://www.integratedreporting.org>);

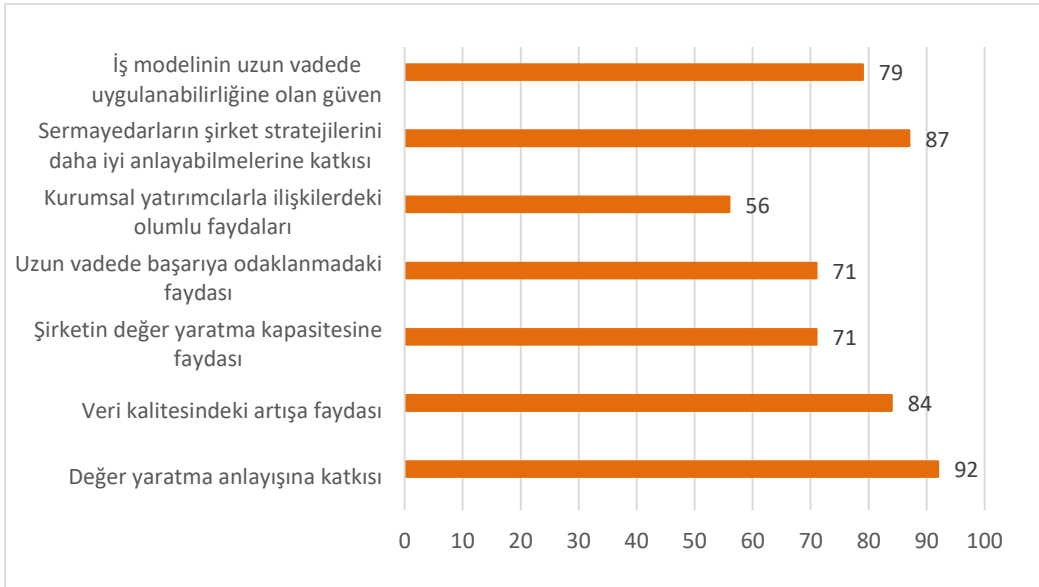
- ✓ Sermayenin verimli olarak temin edilmesi ve kullanılmasını sağlamak amacıyla yatırımcılara sunulan bilgilerin kalitesini arttırır,
- ✓ Farklı raporlama tekniklerinden yararlanılarak kuruluşun değer oluşturma kabiliyetini etkileyen tüm unsurları içeren kurumsal raporlamayla daha uyum içinde ve verimli bir raporlama yaklaşımını teşvik eder,
- ✓ Finansal, entelektüel, insan kaynağı, sosyal ve doğal ilişkiler gibi geniş bir sermaye tabanı için kuruluşların şeffaf, hesap verilebilir, yönetilebilir ve bağımsız olduklarının anlaşılmasını teşvik eder,

- ✓ Kısa, orta ve uzun vadede değer yaratmaya odaklanan entegre karar verme, düşünme ve eylemleri teşvik eder.

Entegre düşünce sadece şirketin çıkarını değil paydaşlarının da çıkarlarını dikkate almayı ve kullanılan kaynakların bir gün tükendiğinin farkında olmasını sağlamaktadır (King ve Roberts, 2017: 67). Böylece şirketin paydaşları ile birlikte aynı hedefler doğrultusunda hareket etmesini ve birliktelik potansiyelini açığa çıkararak kaynakların uyumlu kullanımını, kurumsallaşmayı ve risk yönetimine katkılar sunmakta ve sonuç olarak şirketin çok yönlü gelişimi sağlanmaktadır (King ve Roberts, 2017: 6). Ancak entegre raporlar neo-liberal bir bakış açısıyla kapitalizmin felsefesinin dikkate alınarak hazırlandığı ve gerçek anlamda çevresel ve sosyal olarak değişimler üretemeyeceği düşüncesiyle eleştirilmektedir. Bu raporlarla toplumun işletmeye olan yaklaşımını pozitif yönde etkileyerek şirketin değerinin artırılması gayesiyle ekonomik bir amaca hizmet ettiği öne sürülmektedir (Kaya vd. 2016: 89). Diğer taraftan 21. yy.'da şirketlerin performans değerlendirmesi sadece finansal olarak değil insan, çevre ve finansal performans odaklı olarak değişerek "sürdürülebilir kapitalizm" veya sürdürülebilir değer yaratma" olarak ifade edilmektedir. Bu değişim çevresel ve sosyal maliyetleri de dikkate alarak uzun vadede değer yaratılmasını hedeflemekte olup, karlılık ve çevreye yönelik iyileştirme faaliyetleri arasında bir seçim yapmakla değil aksine sürdürülebilirlik için pozitif etkiler görüleceğinin kanıtıdır (King ve Roberts, 2017: 68).

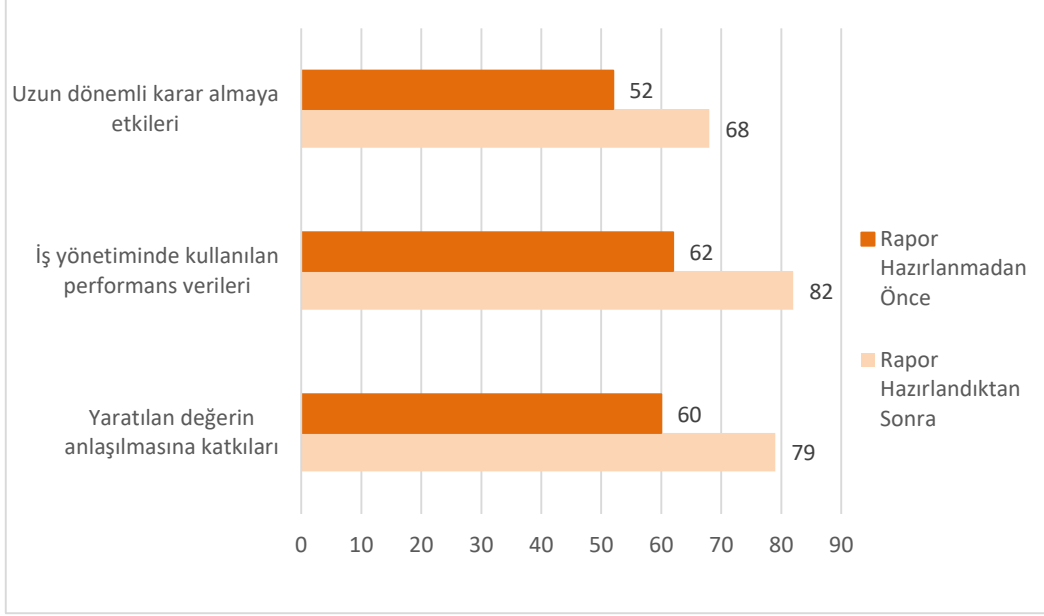
Şirketlerin ortaya çıkardığı değerleri kendisi ve ortakları için yarattığı ve paydaşları için yarattığı değer olarak ikiye ayırabiliriz. Şirketler karlılıklarını arttırmak ve uzun vadede sürekliliklerini sağlamalarının yanı sıra toplumsal ihtiyaçlara cevap verebilme, yenilikler sunabilme ve üretimin devamlılığını sağlayarak istihdamı arttırmakta ve ülke ekonomisine katkılar sağlayarak toplumsal bir değer oluşturmaktadırlar. Entegre raporlamadaki temel amaç ise şirketlerin yarattığı veya tahrip ettiği değerleri ve bunun arkasında yatan faktörlerin belirlenerek paydaşlarıyla etkili bir iletişimin kurulmasıdır. IIRC'ye göre de değer, şirketin oluşturduğu iş modeli ile yaratılır. İş modeli sermayenin kullanılarak çıktılar elde edilmesi sürecidir. Çıktılar ise şirket, ortaklar ve şirketin çevresine değer katar yada tahribat yapar (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 51).

Entegre raporlamanın şirketlerde yarattığı değere ilişkin Black Sun ve IIRC işbirliği ile yapılan Realizing the Benefits: the Impact of Integrated Reporting (2014) başlıklı araştırma sonuçlarının derlenmesiyle oluşturulan veriler kısaca aşağıdaki grafikte görüldüğü gibidir.

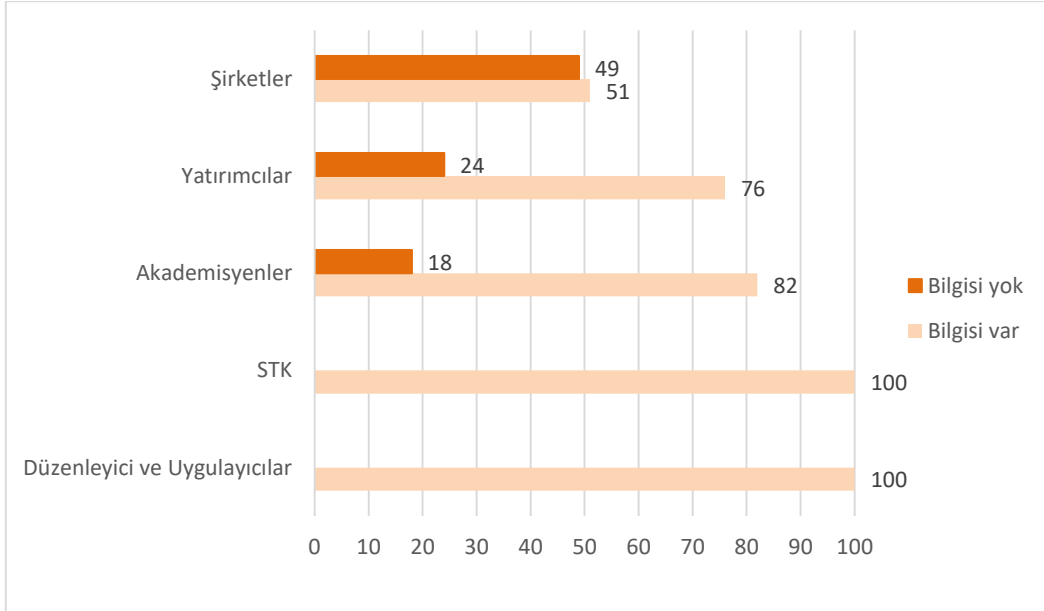
Grafik 2. Entegre Raporlamanın Sağlayacağı Faydalar (%)

Grafik 2'ye göre araştırmaya katılanların neredeyse tamamına yakını entegre raporlamanın değer yaratmaya pozitif etkilerinin olduğu kanaatindedirler. Şirkete olan güven, iş stratejilerinin anlaşılması ve veri kalitesindeki artışta da çok büyük katkılar sağlanacağı görüşündedirler. Kısacası işletme içinde daha iyi kararlar alınmasına katkılar sağlayarak içsel ve dışsal ilişkilerde pozitif değişimler oluşturacaktır.

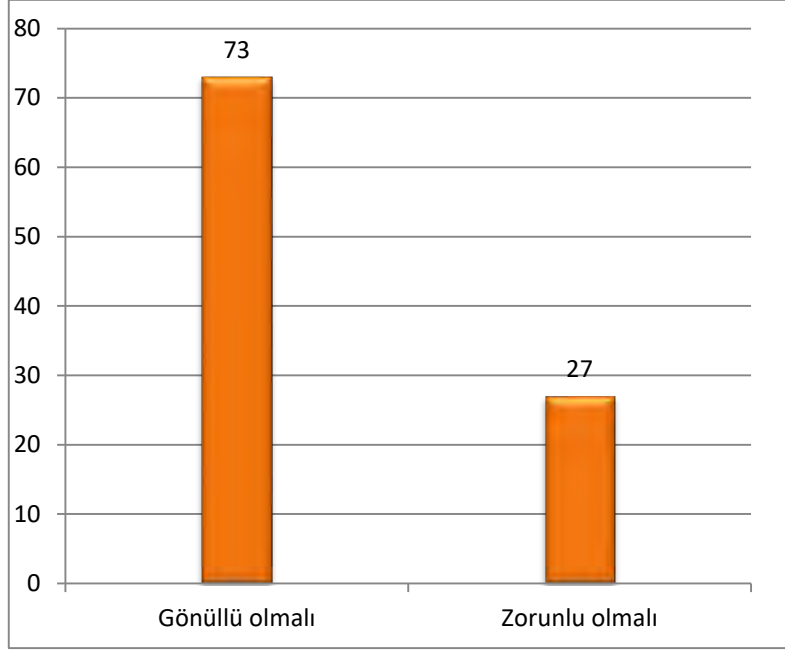
Grafik 3. En az Bir Entegre Rapor Hazırlandıktan Sonraki Değişimler (%)

Yukarıdaki grafik 3'e göre (Black Sun ve IIRC, 2014) en az bir defa entegre rapor hazırlayan şirketlerin yaratılan değer, iş süreçleri ve uzun dönemli kararlar gibi performanslarında olumlu artışlar olduğu görülmektedir.

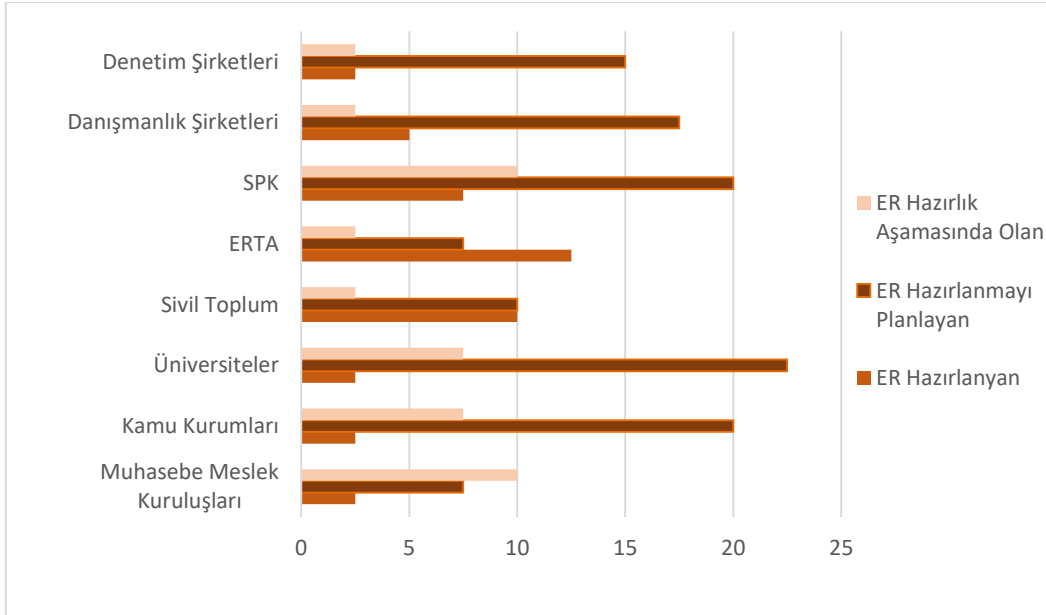
Grafik 4. Entegre Raporlama Hakkında Bilgi Sahibi Olup Olmama Durumları (%)

Grafik 4'e göre (Aras vd., 2019: 20) düzenleyici ve uygulayıcı kurumlar ile sivil toplum kuruluşlarının tamamının entegre rapor hakkında bilgileri var iken aslen raporlamayı yapacak olan şirketlerin bu konuda daha az bilgi sahibi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Grafik 5. Entegre Rapor Zorunlu Olmalı mı? (%)

Grafik 5'e göre (Aras vd., 2019; 21) entegre raporlamanın zorunlu olması gerektiği kanaatinde olanların oranı daha düşük düzeydedir. Bunda entegre raporun şirketi bir bütün halinde gösterip analiz edilmesine imkan sağlaması için yapılacak çalışmaların uzun ve birlikte ortak kararlar alma sürecini gerektirmesi sebebiyle olduğu düşünülebilir. Oysa rapor hazırlanması durumunda şirkette olumlu ve önemli gelişmeler yaşanacak ve şirkete ekstra değerler katılacaktır.

Grafik 6. Entegre Raporlama Sürecinde Destek Beklenen Kuruluşlar

Grafik 6'ya göre (Aras vd., 2019; 29) entegre rapor hazırlamayı planlayan şirketler en fazla üniversiteler, SPK ve kamu kurumlarından destek beklemektedirler. Bunun yanında

danışmanlık ve denetim şirketlerinden beklenen destek te fazladır. Hazırlık aşamasında olan şirketler ise SPK, meslek kuruluşları, kamu kurumları ve üniversiteler gibi kamu otoritelerinden destek beklemektedirler. Bu da göstermektedir ki öncelikle kamu kurumlarının entegre rapor konusundaki bilgileri, çabaları, kararlılıkları ve şirketlere olan destekleri Türkiye’de entegre raporun kısa zamanda benimsenmesine ve kolayca hazırlanmasına yardımcı olacaktır.

Ayrıca Türkiye’de entegre raporlamanın üniversite eğitim müfredatındaki durumunun incelendiği çalışmaya dahil edilen 162 devlet ve vakıf üniversitesinden 18 üniversitede entegre raporlamaya dair ders ve ders içeriğinin olduğu, 2 üniversitede lisans, 5 üniversitede yüksek lisans ve 3 üniversitede de doktora düzeyinde derslerin olduğu tespit edilmiştir (Ağdeniz ve Köse, 2022). Bu konuda farkındalık olsa da hala yeterli düzeye ulaşamadığı görülmektedir. Oysa entegre raporlama Türkiye’nin ve Türk şirketlerinin küresel boyutta etkin bir rekabet edebileceği konusunda önemli katkılar sağlayacaktır (Gücenme Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 56).

Gerçekte entegre raporlama finansal ve sürdürülebilirlik raporlarının birleştirilmesiyle oluşturulan yeni bir rapor gibi düşünülmemeli; çok daha geniş bir perspektifte, kuruluşun değer yaratma ve geçmişle iletişimi olarak değerlendirilmelidir (Özdemir, 2019: 2). Entegre raporlamanın asıl amacı gelecekte nasıl bir değer oluşturulacağıdır. Bu değer de sadece finansal olarak değil çevreye ve topluma yapılan katkılar, sahip olunan işgücü, bina, doğa gibi çeşitli kaynakların birbirleriyle bütünleştirilmesi ile elde edilen değerler topluluğundan oluşmaktadır (Kaya vd., 2016: 90). Finansal raporlar muhasebe birimi tarafından hazırlanırken; entegre rapor kuruluşun finansal ve finansal olmayan verilerini kapsaması ve bu verilerin birbirleri ile ilişkilendirilerek bütünleştirilmesini ve kuruluşun tüm birimlerinin ortaklaşa bir çalışma yapmasını gerektirmektedir (Doğan ve Merdane, 2020: 35).

Entegre raporlamada geçen performans ifadesi sadece finansal performansı kapsamamakta Entegre Raporlama Uluslararası Çerçevesi’nde bahsedilen sermaye öğelerini de içermektedir (Kaya vd. 2016: 89). Buna göre entegre raporlamada altı adet sermaye ögesi bulunmakta olup bunlar;

Finansal Sermaye: Şirketin faaliyet konusu ile ilgili üretim ve hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi amacıyla öz sermaye, yabancı kaynaklar veya hibe yoluyla edindiği parasal değerlerdir (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 54).

Üretilmiş Sermaye: Kısaca şirketin değer yaratımında kullandığı kendisi veya şirket dışındaki kurumlar tarafından yapılmış faaliyetin sürekliliğinin sağlanabilmesi amacıyla kullanılan ekipmanlar, tesis ve binalar, yollar, köprüler, limanlar ve altyapı gibi fiziki nesnelere. Etkin bir şekilde kullanılması durumunda kaynak tüketimi azaltılır verimlilik artar inovasyonu teşvik edici politikalara yardımcı olur (IIRC, 2021: 19, BİST vd., 2022: 14).

Fikri/Entelektüel Sermaye: Patentler, haklar, lisanslar, prosedürler, zımnî bilgiler gibi maddi olmayan duran varlıklardır. Rekabet avantajı ve değer yaratma potansiyelini doğrudan etkileyen en önemli öğedir. (IIRC, 2021: 19, Öztürk, 2019: 10, BİST vd. 2022: 15).

İnsan Sermayesi: İşgörenlerin kabiliyetleri, deneyimleri, motivasyonları, kurumun stratejisi, risk yönetimi ve etik değerlere bakış açıları ve bunları kabullenme derecelerini kapsar (IIRC, 2019: 19).

Sosyal ve İlişkisel Sermaye: Şirket ve paydaşları arasındaki etkileşim, güven duygusu, paylaşılan ortak değerler, normlar, davranışlardır (BİST vd. 2022: 15).

Doğal Sermaye: Toprak, hava, su, madenler, ekosistem gibi şirketin geçmiş ve gelecekteki faaliyetlerini destekleyen her türlü prosedür ve kaynaklardır ((IIRC, 2021: 19).

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Karğın vd. (2013), entegre raporlama kavramı, ortaya çıkışı ve gelişimi, IIRC çerçeve raporun içeriği ve yapısı hakkında bilgiler verilerek rapora nelerin eklenebileceği konusunda tavsiye bilgiler açıklanmıştır.

Du Toit vd. (2017), Güney Afrika Cumhuriyetindeki yüksek sosyal ve çevresel etkilere sahip dört şirketin üç yıllık (2012-2014) dönemi kapsayan entegre raporlarını sosyal çevresel ve etik ilkeler bakımından incelemişlerdir. Entegre raporlardan elde edilen bilgilerde azalış olduğu ve daha önemlisi raporlama değerine ilişkin önemli belirsizliklerin devam ettiği sonucuna ulaşmışlardır.

Coşkun Arslan ve Özkan (2018), Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik endeksinde yer alan 23 şirketin üst düzey yöneticileri ile anket yapılarak entegre raporlamaya ilişkin bilgi düzeylerinin tespiti yapılmaya çalışılmıştır.

Dereköy (2018), Türkiye, Meksika, Kolombiya, Mısır, G.Afrika, Yunanistan ve Brezilya'da çimento sektöründe entegre rapor hazırlayan dokuz şirketin 2016 yılı raporları içerik analizi ile Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine göre değerlendirilmiştir. Raporların çerçeve rapora uyumlu olduğu ancak standart formatta hazırlanmadığı tespit edilmiştir.

Eccles vd. (2019), hazırlanan entegre rapor içeriklerinde ülkeler arası farklılıklar olup olmadığını tespit edebilmek amacıyla Brezilya, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Hollanda, Güney Afrika, Güney Kore, İngiltere, ve ABD'den beşer şirketin raporları önemlilik, risk ve fırsatlar, strateji ve kaynak tahsisi, performans ve görünüm açısından 0-3 ölçeği ile derecelendirilmiştir. Almanya, Hollanda ve Güney Afrika'nın en yüksek; Fransa, İtalya, Güney Kore ve İngiltere'nin orta düzeyde ve Brezilya, Japonya ve ABD'nin ise düşük seviyede raporlama puanının olduğunu tespit etmişlerdir.

Zozik ve Doğan (2021), Türkiye'de entegre rapor hazırlama süresindeki problemlerin tespiti amacıyla BİST'te işlem görmekte olan ve entegre rapor hazırlayan şirketler ile anket çalışması yapmışlardır. Entegre raporun şirketlerin performansını artıracak, çalışanların şirkete bağlılıklarının artacağı, muhasebe şirketlerinin entegre rapor hakkında bilgilendirilmelerinin gerektiği gibi sonuçlara ulaşmışlardır.

Ataman ve Güzel (2022), entegre rapor hazırlayan Güney Afrika Havayolları, Japon Havayolları ve Münih Havaalanı şirketleri ile entegre rapor hazırlamayan Türk Hava Yolları'nın raporlarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesine uyumluluğunu derecelendirerek araştırmışlardır. Türk Havayolları her ne kadar entegre rapor hazırlamasa da Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Kılavuz ilkelerini büyük oranda karşıladığı ve diğer üç şirkete göre de iyi bir konumda olduğu sonucuna varılmıştır.

Susmaz ve Doğan (2022), telekomünikasyon, sağlık ürünleri, madencilik, enerji ve altyapı, sanayi, tüketim ürünleri ve hizmetleri sektörlerinde faaliyet gösteren yedi ulusal ve yedi uluslararası şirketin raporlarını şekil ve esas olarak içerik analizi ile değerlendirmişler ve birbirleri ile karşılaştırmışlardır.

Galeone vd. (2023), İtalya'da lojistik sektörünün en büyüğü ve finans, sigorta ve ödeme hizmetleri lideri bir şirkette 20 soruluk ve yaklaşık 60 dakika süren bir görüşme yoluyla iklim değişikliğine karşı şirketin faaliyetleri ve entegre raporlama politikaları hakkında üst yöneticilerden bilgiler edinmişlerdir.

Eski (2023), çalışmada doküman analizi yaparak Türkiye'de entegre raporlama alanında yaşanan gelişmeleri ve mevcut durumu tespit etmeye çalışarak önerilerde bulunmuştur. Türkiye'de hızlı bir geçiş süreci olmasına karşın henüz raporlamanın az olduğu, kurumlara

eğitim ve danışmanlık hizmetlerinin verilmesi gerekliliği ve işlemlerin kolay ve hızlı bir şekilde sonuçlanması amacıyla öncelikle çalışanların önemsenmesi gerektiği önerisinde bulunmuştur.

Orha Hazar (2023), şirketlerin sürdürülebilirliğe katkılarının entegre raporda ne şekilde gösterildiğine dair çalışmasında Allianz Türkiye'nin 2019, 2020 ve 2021 yılları entegre raporlarını iyi çevre, iyi toplum ve iyi kurum temaları ile incelemiştir. Şirketin raporlarında sağlıklı ve kaliteli yaşam, nitelikli eğitim, toplumsal cinsiyet eşitliği, insana yakışır iş ve ekonomik büyüme ve iklim eylem planının sürdürülebilir kalkınma amaçları olarak belirlendiğini tespit etmiştir.

Yelgen (2023), entegre raporun kurumsal yönetim ile ilişkisini teorik olarak incelemiş ve etkin bir kurumsal yönetim yapısının varlığı entegre raporlamanın benimsenmesini ve kalitesini etkilediği; entegre raporlamanın da kurumsal yönetim mekanizmasını geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır.

Hatunoğlu ve Kılıç (2023), Entegre raporlamanın farkındalığını artırmak ve entegre rapor hazırlayacak şirketlere yol gösterici bir örnek olmak üzere IIRC ilkeleri doğrultusunda Gaziantep Organize Sanayi Bölgesi'ndeki bir şirketin 2016 ve 2017 yılları verileri kullanılarak örnek bir entegre rapor hazırlamıştır.

4. IIRC KILAVUZ İLKELERİNE GÖRE BİST ENTEGRE RAPORUNUN İÇERİK ANALİZİ

Borsa İstanbul'un tarihi 1873 yılına kadar dayanmakta olup, 2012 yılında şirket statüsüne geçerek vadeli opsiyon ve altın borsalarını bünyesine almış, Takasbank ve Merkezi Kayıt Kuruluşu'ndaki sermayesini arttırmıştır. Böylece Borsa İstanbul Grubu yapılanması oluşturulmuştur. Borsa İstanbul Grubu; hisse senetleri, kıymetli madenler ve taşlar, sabit getirili menkul kıymetler ve İslami finans ürünleri olmak üzere bu gibi sermaye piyasası araçlarının kotasyon, alım-satım, takas ve saklama işlemlerini entegre olarak sürdürmektedir. Entegre rapor olarak beşincisinin düzenlendiği 2021 yılında faaliyetler finansal, sosyal ve çevresel açılardan sorumluluk içinde topluma katma değer oluşturarak ekonomik kalkınmaya destek olma hedefiyle grubun performansını ve stratejik planlarını kapsamlı bir bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmıştır (BİST, 2021: 1,3)

Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'nde entegre raporun nasıl hazırlandığına dair yedi yol gösterici ilke ve sekiz içerik ögesi bulunmaktadır (IR Framework, 2021: 6);

Tablo 2. Kılavuz İlkeler ve İçerik Ögeleri

<u>Kılavuz İlkeler;</u>	<u>İçerik Ögeleri;</u>
1. Stratejik odak ve gelecek yönelimi	1. Genel organizasyonel bakış ve dış çevre
2. Verilerin birleştirilmesi	2. Kurumsal yönetim
3. Yatırımcı ilişkileri	3. İş modeli
4. Önemlilik	4. Riskler ve Fırsatlar
5. Kısa ve öz olma	5. Strateji ve kaynakların aktarımı
6. Güvenilirlik ve tam olma	6. Performans
7. Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik	7. Genel görünüm
	8. Hazırlık ve sunumun temel yapısı

Entegre raporda faaliyetler, finansal ve finansal olmayan faaliyetler olarak bütünleşik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Rapor oluşturulur iken Global Reporting Initiative (GRI)

Standartları ve International Integrated Reporting Council (Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi-IIRC) tarafından hazırlanan Entegre Raporlama (ER) Çerçevesi'nden faydalanılmıştır. Raporla grubun değer üretimi ve stratejisi, risk yönetimi, paydaşlarla ilişkiler ve kurumsal yönetim, sürdürülebilirlik, GRI endeksi ve finansal tablolara yer verilmiştir.

Tablo 3. BİST Entegre Raporunun Analizi

IIRC Entegre Raporlama Çerçevesi	BİST Entegre Raporunda Yer Alan İçerik
Stratejik odak ve gelecek yönelimi	<p>Borsa İstanbul sürdürülebilir iş süreçleri ve operasyonel mükemmelliği temel alarak güvenilir, şeffaf, etkin, yenilikçi, rekabetçi bir işlem platformu olarak kalıcı değerler oluşturma stratejisini benimsemiştir. ISO 22301 İş Sürekliliği ve ISO 20000 Bilişim Teknolojileri Hizmet Yönetim Sistemi sertifikaları alınmıştır. Verilerin yedekleme mimarisi geliştirilmiş, depolama ve emir verme kapasiteleri arttırılmıştır. İnsan kaynakları ve çalışanların haklarına ilişkin iyileştirmeler yapılmıştır. Altına dayalı endeksler ve katılım endeksleri ile ürün çeşitliliği sağlanmış ve sürdürülebilirlik endeksinin kriterleri değiştirilmiştir. Seans sürekliliğinin sağlanması, likidite ve ürün çeşitliliğinin artırılması, fiziki teslimatlı Devlet İç Borçlanma Senedi (DİBS) vadeli işlem sözleşmelerinin işleme açılması, piyasanın etkinliğinin artırılmasına yönelik geliştirme ve düzenlemelere devam edilmesi gibi hedefler oluşturulmuştur.</p>
Veriler ve kaynakların birbiriyle bağlantısı	<p>01 Ocak 2021-31 Aralık 2021 döneminde gerçekleştirilen faaliyetleri kapsamakta olduğundan belirli bir dönemdeki verileri içermektedir. Bu da veriler ve kaynaklar arasında bağ kurulmasını kolaylaştırmaktadır. İşlem sürekliliği, sermaye piyasalarının geliştirilmesi ve gelir artışını sağlamak amacıyla belirlenen hedefler ve projeler aylık olarak takip edilmekte ve seans sürekliliğinin sağlanması amacıyla işlem piyasalarında dünya standartlarında hizmet veren ve işlem sürekliliğini destekleyen ve yatırımcıların beklentilerini karşılamayı amaçlayan BISTECH sistemi kullanılmaktadır. Daha önce bu sistemin dışında olan sistemler de BISTECH'e entegre edilip iş sürekliliği seviyesi daha da arttırılmıştır.</p> <p>Karbon piyasası, yeşil borçlanma araçları, sürdürülebilirlik temalı yeni vadeli işlemler ve endeksler, girişim sermayesi pazarı, takas ve virmanı blok zincire dayalı ürünlerin borsa piyasalarında işlem görmesi, bulut tabanlı çözümler, büyük veri altyapısının oluşturulması yatırımcıların farklı ihtiyaçlarına yönelik yeni veri paketleri ve ürünlerin geliştirilmesi gibi yeni ürün ve hizmetlere yönelik çalışmalara devam edileceğine dair taahhütler bulunmaktadır. Tüm bu ve benzeri yeni ürün ve hizmetlere yönelik gelişmelerin, Borsa İstanbul'un istikrarlı büyümesini desteklemesi beklenmektedir.</p>
Paydaşlarla İlişkiler	<p>Ortaklara dağıtılabilir dönem kârının en az %50'sinin dağıtılmasını hedefleyen kâr dağıtım politikası çerçevesinde pay sahiplerine 1-TL nominal değerli pay karşılığı brüt 1,25 TL temettü dağıtılmasına karar verilmiştir.</p> <p>Müşteriler: Piyasaların Geliştirilmesi ve Derinleştirilmesi Teknoloji ve İnovasyon Yatırımcının Korunması amacıyla finansal okuryazarlığın</p>

	<p>geliştirilmesi için doğrudan iletişim ve görüşmeler, duyurular, bilgilendirme e-postaları, rehber dokümanlar hazırlanmaktadır.</p> <p>Müşterilerle kotasyon şartları, ihraç süreçleri, ücretlendirme politikaları, ürün ve hizmetler, kurumsal çözümler konularında çeşitli iyileştirmeler yapılmıştır.</p> <p>Yatırımcılarla piyasanın geliştirilip derinleştirilmesi, iş sürekliliği ve risklerin yönetilmesi, inovasyon ve teknolojik gelişmeler, yatırımcıların korunması ve finansal okuryazarlık için altyapı çalışmaları, seminerler, etkinlikler düzenlenmiştir.</p> <p>Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar ile Düzenleyici ve yasal altyapı, denetim ve gözetim faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Örneğin TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği, Takasbank ve Borsa temsilcilerinden oluşan TLREF Komitesi düzenli olarak toplanmaktadır</p> <p>Grup şirketleri, yurt içi ve yurt dışı ortaklıklarına yönelik grup sinerjisini arttırabilmek amaçlarıyla projeler, ortak ürün ve seminer, toplantı gibi etkinlikler düzenlenmiştir.</p> <p>Çalışanlara yönelik performans süreçleri, yetenek yönetimi, organizasyonel düzenlemeler ile çalışma ortamının iyileştirilmesine yönelik programlar hayata geçirilmiştir.</p>
Önemlilik	<p>Borsa İstanbul büyük ölçüde teknoloji yoğun faaliyet gösteren bir şirkettir. Alım satım, takas ve saklama ve süreçlerde belirlenen standartlara yüksek seviyede uyum gösterilmesi gerekmektedir. Herhangi bir hizmet kesintisi ve aksaklık, itibar ve gelir kaybı ile sonuçlanacağından sistemlerin işleyişi sürekli gözlemlenmekte ve belirli kritik durumlar için öngörülebilir yanıt süreleri gibi performans kriterleri takip edilmektedir. Sistemsel riskler için kontrol ve uyarı mekanizmaları oluşturulmuş, piyasanın durumundan en kısa sürede haberdar olunması için çeşitli bilgilendirme kanalları kurulmuştur. Veri merkezi ve yedekleme sistemleri aktif ve hataya dayanıklı koşullarda, her zaman çalışacak şekilde tasarlanmıştır.</p> <p>Yetkisiz üçüncü şahısların gizli ve hassas bilgilere erişimini önlemek amacıyla, bilgi güvenliği politikası kapsamında, kurum içinde bilgi güvenliği farkındalığının artırılmasına yönelik olarak periyodik eğitimler yapılmaktadır.</p>
Kısa ve Öz Olma	<p>Rapora ait açıklayıcı bilgiler verilmiş olmasına rağmen işlemler ve hedeflenen çıktılar bilgilendirme kutucukları ile kısaca açıklandığı ve tablolarla özetlenmiştir.</p>
Güvenilirlik ve Tam Olma	<p>Grubun yıllık faaliyetleri bağımsız denetim firması tarafından denetime tabi tutulmuştur. Bağımsız denetim, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGGK) tarafından yayımlanan Türkiye Denetim Standartlarından Bağımsız Denetim Standartları (BDS'lere) çerçevesinde tamamlanmıştır.</p>
Tutarlılık ve Karşılaştırılabilirlik	<p>2017 yılından bu yana ardışık dönemler boyunca düzenlenen entegre raporlar ile geçmiş yıllarda hazırlanan entegre raporlarla kıyaslama yapılabilmektedir. BİST grubunun finansal ve operasyonel performansına ilişkin veriler önceki yıllarla karşılaştırılarak ve değişim yüzdeleri de verilerek muhasebe ve finansal politikalarda değişiklikler olmadığı ve karşılaştırılabilir özellikler içerdiği anlaşılmaktadır. Yine</p>

	belirlenen hedeflerin de gerçekleşen performansla örtüştüğü görülmektedir.
Genel Organizasyonel Bakış ve Dış Çevre	Raporda grubun misyon ve vizyonu, etik ilkeleri ve değerleri, ortaklık yapısı, temel faaliyetleri, gelirler, çalışan sayıları, dış çevreyi etkileyen yasal, çevresel, toplumsal unsurlardan bahsedildiği görülmektedir.
Kurumsal Yönetim	Grup Sermaye Piyasası Kanunu'nun kurumsal yönetime ilişkin düzenlemelerine uymakla yükümlüdür. Ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan Kurumsal Yönetim Tebliği'nde yer alan gönüllü ilkelere uyum durumunu raporlamak amacıyla Kurumsal Yönetim Uyum Raporu (URF) ve mevcut kurumsal yönetim uygulamaları hakkında bilgi vermek üzere "Kurumsal Yönetim Bilgi Formu" (KYBF) kullanılmakta ve internet sitesinde yer almaktadır.
İş Modeli	Grubun hazırladığı raporda finansal, insan, fikri, üretilmiş ve sosyal-ilişkisel sermayesini girdi olarak kullanıp faaliyet çevresi ve dış etkileri hakkında bilgiler verilmiş. İş ve eylemlerin işleyiş süreçlerinden, grubun itibarı, çalışanların durumları, gelirleri, nakit akışlarından bahsedilmiştir.
Riskler ve Fırsatlar	Grubun maruz kaldığı bilgi teknolojileri riski, bilgi güvenliği ve siber saldırı riski, itibar riski, likidite riski, insan kaynağı riski, konjonktürel risk gibi risklere karşı karşıyadır. Olası risklerin ortaya çıkması durumunda potansiyel etkilerinin neler olduğu, risk tanımlamaları ve önleme stratejileri ve riskten etkilenecek olan sermaye öğeleri açıkça ve kapsamlı bir şekilde entegre raporda yer almaktadır.
Strateji ve Kaynakların Aktarımı	Grup, süreklilik, sermaye piyasalarını büyütme ve gelir artışı olmak üzere üç ana stratejik hedef belirlemiştir. Hazırlanan projelerle gerekli kaynaklar oluşturulmuş ve stratejik yol haritası aylık olarak takip edilmektedir.
Performans	Hazırlanan entegre raporda grubun finansal performansı, gelirleri, yönetilen sermaye tutarları, çalışanlara ödenen ücretler, yan haklar, pay sahiplerine ödenen kar payları, devlete ödenen vergiler, son üç yılı içerecek şekilde sunulmuştur. Ayrıca sermaye piyasası araçlarına ilişkin operasyonel ve finansal performans verilerine ulaşılabilmektedir.
Genel Görünüm	Grup hedeflenen stratejilerinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılabileceği belirsizlik ve sorunların neler olabileceği bunlara karşı neler yapılacağı ve neleri etkileyeceği hakkında entegre raporunda bilgiler vermektedir.
Hazırlık ve Sunumun Temel Yapısı	Grubun entegre raporu, rapor hakkında önemlilik süreci ve genel bir değerlendirme ile başlayıp yöneticilerin görüşleri ve 2021 yılı performans bilgilerinin verilmesi ile devam etmiştir. Sonraki bölümde faaliyet çevresi, stratejileri, öncelikleri değer üretimi, risk yönetimi konularına değinilmiştir. Paydaş ilişkileri ve kurumsal yönetim başlığı altında paydaşlar, organizasyon yapısından ve sürdürülebilirlikten bahsedilmiştir. Son olarak ta GRI endeksi ve bağımsız denetim raporuna yer verilmiştir.

6. SONUÇ ve ÖNERİLER

Finansal raporlar geçmişe dönük olarak şirketin faaliyetleri hakkında bilgiler vermektedir. Her ne kadar paydaşlar özellikle de yatırımcılar geçmiş yıllardaki bilgileri kullanarak bazı analiz yöntemleri ile finansal tahminlerde bulunsalar da bu her zaman geçerli ve doğru bir karar

olmayabilir. Oysa entegre rapor şirketi bir bütün olarak şirketin vizyonu, misyonu, hedefleri, stratejileri gibi geleceğe dönük bilgileri bütünleştirerek sunması geçmişten kopmadan gelecekle bağ kurulmasına imkan tanımaktadır.

Entegre raporlama halen hazırlanmakta olan faaliyet raporu, stratejik planlama, finansal rapor gibi işletmeyi ilgilendiren raporların bir bütün halinde hazırlanmasıdır. Artık işletmeler ve işletmelerin iç ve dış paydaşlarının beklentilerine sadece kar ve işletmenin büyümesi değil işletmenin çevresine kattığı katma değerlerin önemi ve derecesi de eklenmiştir. Entegre rapor şirketi etkileyen ve şirketin etkilendiği parasal ve parasal olmayan her türlü olay ve olguların yer aldığı bir rapor türüdür. Şirketler entegre rapor ile faaliyetlerinde kar amacının yanında çevreye ve topluma da faydalar sağlayıp değer yaratacakları mesajını vermektedirler

Ayrıca çevre dostu üretim, sıfır atık, karbon ayak izi, sera gazı salınımının azaltılması, yenilenebilir enerji kaynakları, gürültü kirliliği gibi çevresel etkileri azaltıcı önlemler alınması sürdürülebilir bir dünya için zorunlu hale gelmiştir. Yeşil ekonomi, döngüsel ekonomi, çevre muhasebesi gibi kavramlar literatüre bilim alanı olarak kazandırılmıştır. Dolayısıyla ekonomik büyümenin sürdürülebilir gelişmeye dönüşebilmesi için işletmelerin çevresel etkilerinin neler olduğunun belirlenerek buna göre politikalar geliştirilmesi ve uygulanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu ise toplumda farkındalık oluşturularak bilinçlenme ile gelişim sağlayacaktır. Bu bilinçlenmenin oluşturulabilmesi için de başta yöneticiler, meslek oda/birlikleri ve ilgili kamu kurumları (kanuni düzenlemeler için) olmak üzere işletme çalışanları, ortaklar, ilişkili kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, yatırımcılar gibi işletmeyle yakından veya uzaktan ilişkili tüm paydaşların entegre rapor hakkında bilgilerinin olması gerekmektedir.

Çalışmada Borsa İstanbul Grubu'nun 2021 yılı entegre faaliyet raporu, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi dikkate alınarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda BİST'in entegre faaliyet raporunun Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışma Başak ve Ataman (2022) tarafından yapılan ve entegre rapor hazırlayan havacılık sektöründe faaliyet gösteren Güney Afrika, Japon ve Münih Hava Yolları ile entegre rapor hazırlamayan Türk Hava Yolları'nun hazırladığı raporları IIRC çerçevesine uyumluluğu çalışmasıyla da örtüşmektedir. Çalışmada Türk Hava Yolları'nun entegre raporlama bileşenlerini büyük oranda karşıladığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu da THY'nin bilerek veya bilmeden aslında entegre rapor hazırlandığının göstergesidir. Küresel olarak faaliyet gösteren dünyanın sayılı şirketlerinden olan Türk Hava Yolları'nun uluslararası düzeyde kabul gören entegre rapor hazırlaması hem ulusal hem de uluslararası paydaşlar ve Türkiye'deki farkındalığı ve şirketin değerini artıracaktır. Yine Arslan ve Özkan (2018) tarafından BİST Sürdürülebilirlik Endeksinde yer alan 29 şirketle yapılan anket sonucu da çalışmamız sonucu entegre rapor hazırlanması durumunda elde edilebileceği öngörülen faydalarla benzerlik taşımaktadır.

Çalışmamızda BİST'in seçilmesinin asıl nedeni; Türkiye'de önemli bir misyonu üstlenen BİST'in sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik kapsamında toplumsal ve çevresel faktörleri de dikkate alarak böyle bir rapor hazırlaması diğer şirket ve kurumlara örnek teşkil olması açısından önemli bir konudur. Ayrıca BİST'te 15 Şubat 2017 tarihinde ERTA'nın kuruluşu gong töreniyle duyurularak entegre raporlamaya dikkat çekilmek istenmiştir. Türkiye'de 2015'ten bu yana 41 kurum 121 adet entegre rapor hazırlanmıştır. BİST'e kayıtlı şirketler başta olmak üzere ülkedeki toplam şirket sayısı, kamu kurumları ve çeşitli sivil toplum kuruluşları dikkate alındığında entegre rapor hazırlayan kurum sayısı yok denecek kadar azdır. Oysa entegre rapor hazırlanmasıyla kurumun karlılığı, itibarı, bilinirliği gerçek manada artacak ve kuruma önemli katkılar sağlanacaktır. Kurumlar bunun farkında olmalarına rağmen bilgisizlik, departmanlar arası iletişim kopukluğu gibi sebeplerle entegre rapor hazırlamaktan kaçınabilmektedirler. Bunun önüne geçebilmek amacıyla görsel ve yazılı iletişim araçları özellikle sosyal medya kullanılarak bilgilendirmelerin yapılması entegre raporlamayı destekleyebilecektir.

Geleneksel muhasebe sistemlerinin yanında sürdürülebilirlik ve entegre raporlama sistemlerine yönelik toplumda farkındalığın artırılması adına müfredatlara ayrı bir ders olarak eklenmesi uygun bir karar olacaktır. Böylece farkındalık en baştan oluşturulmaya başlanacaktır. Türkiye’de henüz entegre rapor hazırlanması gönüllülük esasına dayanmakta olup, ileride zorunlu tutulacağı öngörüldüğünde şirketlerin şimdiden entegre raporlama süreçlerine başlamaları gelecek dönemlerde bu süreci kolaylıkla yönetebilmelerine imkan sağlayacaktır. Bunun için de şirketlere yönelik seminer toplantı, çalıştay gibi çeşitli eğitim faaliyetleri ile entegre raporlama özendirilmelidir. Entegre rapor hazırlama aşamasında veya düşüncesinde olan kurumlar için yöneticiler başta olmak üzere çalışanların süreci desteklemesi ve uyumunun sağlanması amacıyla yöneticilerin bu konudaki kararlılıkları ön plana çıkarılarak şirket içi eğitim ve bilgilendirme toplantıları yapılarak raporlama sürecine herkesin düşüncesi alınarak katılımı sağlanmalıdır. Çünkü işletmeyle ilgili finansal ve finansal olmayan tüm bilgiler işlenerek birbiriyle entegre edileceğinden herkesin raporu sahiplenmesi çok önemli bir konudur. Ayrıca entegre rapor ile şirket hakkında bilgiler şeffaf olarak sunulacağından yöneticiler, çalışanlar, ortaklar, yatırımcılar ve devlet gibi paydaşlar açısından şirket itibarı ve güvenilirliği yükselecek; ülkedeki entelektüel sermaye miktarı artacaktır. Kısacası entegre raporun bir kişi ve bir grubun fikirleriyle değil ortak akılla alınan kararlar sonucu hazırlanması ve herkes tarafından aynı hedefe ulaşılma düşüncesi ile sonuçların kapsayıcılık ve kabul edilebilirlik derecesi yükselecektir. Son yıllarda halka arz edilen şirketler ve BİST’teki yatırımcı sayısındaki artışlar dikkate alındığında şirket hakkında topluca bilgiler sunan entegre raporun önemi daha da ön plana çıkmaktadır. İlerideki çalışmalarla inceleme dönemlerinin arttırılarak BİST’in entegre raporları karşılaştırılıp entegre raporlarının gelişimi hakkında daha ayrıntılı bilgilere ulaşılabilecektir. Dünyadaki borsalar ile karşılaştırılıp farklar veya benzerlikler belirlenip hangi borsanın entegre raporlamaya daha yakın olduğu tespit edilebilmesine olanak sağlanmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- Ağdeniz, Ş., Köse, T. (2022). Muhasebe Eğitiminde Entegre Raporlama: Türkiye’deki Üniversitelere İlişkin Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 25 (Özel Sayı), 302-313.
- Aras, G., Sarıoğlu, G.,U. (2015). *Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama*, TÜSİAD Yayınları.
- Aras, G., Özsözgün Çalışkan, A., Esen, E., Kutlu Fırtına Ö. (2019). *Türkiye’de Entegre Raporlama: Mevcut Durum, Paydaşların Algı ve Beklentileri*, ACCA, CFGS, KPMG
- Ataman, B., Güzel E., (2022). Sektörel Bazlı Entegre Raporlama İncelemesi: Havacılık Sektörü Üzerine Bir Çalışma, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (65), 23-46.
- BİST, Entegre Raporlama Türkiye, IR Network, (2022). *Şirketler İçin Entegre Rapor Hazırlama Rehberi*, <https://www.borsaistanbul.com/files/sirketler-Icin-Entegre-raporlama-rehberi.pdf> (Erişim Tarihi: 02.06.2023).
- BİST 2021 yılı Entegre Faaliyet Raporu, <https://borsaistanbul.com/tr/sayfa/29/yayinlar> (Erişim Tarihi: 02.03.2023).
- Black Sun & IIRC, (2014). Realizing the Benefits: The Impact of Integrated Reporting, <https://www.integratedreporting.org/resource/realizing-the-benefits-the-impact-of-integrated-reporting/> (Erişim Tarihi: 16.05.2023).
- Coşkun Arslan, M., Özkan, O. (2018). Entegre Raporlamaya Evrilme Süreci ve Durum Tespiti-BİST Örneği, *Mali Çözüm Dergisi*, 28, (Temmuz-Ağustos).
- De Williers, C., Hsiao, P.C.K. (2018). Finance, Governance and Sustainability: Challenges to Theory and Practice Series, Editör De Villiers, C., Maroun, W, Sustainability Accounting and Integrated Reporting içinde. (ss. 13-24) Taylor and Francis.

- Dereköy, F. (2018). Entegre Raporlama Uygulamalarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Bağlamında Değerlendirilmesi, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16 (32), 589-608.
- Du Toit, E., van Zyl, R. and Schütte, G. (2017). "Integrated Reporting by South African Companies: a Case Study", *Meditari Accountancy Research*, 25 (4), pp. 654-674. <https://doi.org/10.1108/MEDAR-03-2016-0052> (Erişim Tarihi: 11.04.2023).
- Doğan, Z., Merdane, F.,E. (2020). Entegre Rapor Hazırlama Sürecinde İşletmelerin Karşılaşabilecekleri Sorunlar, *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 5 (4) (2).
- Eccles, Robert G. and Krzus, Michael P. and Solano, Carlos, A. (2019). Comparative Analysis of Integrated Reporting in Ten Countries (March 2, 2019). <https://ssrn.com/abstract=3345590> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3345590> e.t. 25/04/2023
- Eski, S., (2023). Overview of the Relationship of Integrated Reporting with Sustainability Accounting and Evaluation of Integrated Reporting Studies in Türkiye, *Journal of Economics and Administrative Sciences*, 24 (1), 127-140.
- Galeone, G., Onorato, G., Shini, M. ve Dell'Atti, V. (2023). Climate-Related Financial Disclosure in Integrated Reporting: What is the Impact on the Business Model? The Case of Poste Italiane, *Accounting Research Journal*, 36 (1), 21,36.
- Gücenme Gençoğlu, Ü., Aytaç A. (2016). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (Ekim).
- Hatunoğlu, Z., Kılıç, M., (2023). Finansal Olmayan Raporlama ve Bir Uygulama, *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7 (1), 43-70.
- International Integrated Reporting Council (IIRC), (2021). Transition To Integrated Reporting A Guide To Getting Started, www.integratedreporting.org/news/transition-to-integrated-reporting-a-guide-to-getting-started/ (Erişim Tarihi: 05.05.2023).
- Karğın ,S., Aracı, H., Aktaş, H. (2013). Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 6 (1).
- Kaya, U., Aygün, D., Yazan, Ö. (2016). Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı olarak Entegre Raporlama ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma, *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (11), 85-101.
- Köse, T., Ağdeniz, Ş. (2021). Entegre Raporlamada Covid-19 Salgınına İlişkin Verilerin Analizi, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 14 (1), 189-219.
- King, M., Roberts, L. (Çeviren Erkin Erimez) (2017). *Entegre Düşünce*, Argüden Yönetişim Akademisi Yayınları No:10, 1. Basım, Kasım.
- Orha Hazar, S., (2023). Kurumsal Sürdürülebilirlik Çerçevesinde Entegre Raporlama: Allianz Türkiye Örneği, *İstanbul Arel Üniversitesi İletişim Çalışmaları Dergisi*, 11 (23), 227-255.
- Özdemir, E.,C., (2019). Kurumsal Raporlamada Dünya'da ve Türkiye'de Son Trendler, <http://www.tuyid.org/files/makaleler/Sayi-103--ECO.pdf> (Erişim Tarihi: 29.04.2023).
- Öztürk S. (2019). Geleceğin Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama: Garanti Bankası Örneği, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (81), 1-20, DOI: 10.25095/mufad.510443
- The International IR Framework, (2021). www.integratedreporting.org/resource/international-ir-framework/ (Erişim Tarihi: 09.04.2023).
- Topcu, M. K., Korkmaz, G. (2015). Entegre Raporlama: Kavramsal Bir Çerçeve, *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, 30 (1), 1-22.
- Susmaz, G., Doğan, D.U. (2022). Entegre Raporlama İlkeleri Çerçevesinde Türkiye ve Dünya Örnekleriyle Bir İnceleme, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (65), 113-136. www.integratedreporting.org e.t. (Erişim Tarihi: 16.05.2023)
- www.entegreraporlamatr.org e.t. (Erişim Tarihi: 15.05.2023)
- Yanık, S., Türker, İ., (2012). Sürdürülebilirlik ve Sosyal Sorumluluk Raporlamasındaki Gelişmeler (Tümleşik Raporlama), *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (47), 291-308

- Yelgen, E., (2023). Gönüllü İfşa Uygulamaları Bağlamında Entegre Raporlama ve Kurumsal Yönetim, Editör Şahin Karabulut, Teori ve Uygulamada Muhasebe ve Pazarlama Konuları İçinde, Ekin Yayınevi.
- Zozik, A., Doğan, Z., (2021). Türkiye’de Entegre Raporlama Sürecinde Karşılaşılabilecek Sorunların Tespitine İlişkin Bir Araştırma, *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 63, 83-110.